

ALGEMEEN RIJKSARCHIEF

**MINISTERIE VAN KOLONIËN EN
OPVOLGERS
(1859-) 1945-1963 (-1979)**

INV.NR.: 11514

oprichtingsakte dd. 28-5-'63

Statuten dd. 19-7-'63

Verzekering van de opstallen

Beëindiging v.d. verzekering 1.8.'63

Overzicht stand van zaken v.d. Toegoezen op Slootwijk,
door de hr. Witte, Dir. S.M.L. Suriname, dd.1-5-1963.

Bundel 4

Financiering v.d. vestiging Toegoezen in Suriname

*Algemeen
Rapportage v.d.
S.M.L.
Korrelatibly over
S.M.L.*

~~Samenstelling Raad v. Toezicht en Raad
v. Advies
Sticht. Mach. L. is geen comptabele
Begroting Slootwijk 1964
Functie v.d. SML i/h Toegoe-project
Berekening 5% administr. loon
3 maandelijks Account. controle
Verstrekking maandel. voorsch. a/d SML
Sur.
Voorschot Sur. f.88.000 v. jan en febr.
'64 aan SML Sur.
Voorschot f.200.000.- aan SML
Sur. o/h jaar 1965~~

Bundel 5

Vragen v.d. heer Scheps m.b.t. Toegoe's welke nog in
Indonesië verblijven.

Persberichten.

Op bezoek bij de Toegoezen

Voorstel om koffie areaal om te zetten in citrus

Rapporten Comm. v. Advies i.z. bezoek aan Slootwijk

Nota Chef FAZ a/d Staatssecr. 12-7-1963

- 1) overeenkomst Rijk-Toegoe Slootwijk
- 2) arbeidsovereenkomst tussen de
Coöperatie en de leden.

Commissie v. Toezicht o.d. vestiging v. Toegoezen
in Suriname

Nota's v/d Chef FAZ a/d Minister.

Verzoeken om terugzending naar Nederland.

(zie ook: naamslips bdl.6)

Intrekking v/h verzoek om terugzending naar Nederland
door een negental Toegoezen.

Bundel 6

Abrahams, Th.A.

Abrahams, G.

Courant, R.E.

Quiko

Latumanuway, A (zie ook.blz.4 rapp.hr.v.d.Goot
dd. 3-4-'64)

Lauw, E
Loen, K.N.
Michiels Ch.
Michiels, E.
Michiels-Andries, mevr. de wed. SM. zie rapport v.d.
Goot dd.4-7-'64

Nasarany, J.L.
Pendjol, Z. *Jortier M*
Sopacua, W.F. *Quito*
Tomasouw, E.F.
Tomasouw L.W. *warwar, P*
Wetzel, R.

Rapportage nopens de wegens ziekte, in Nederland
achtergebleven Toegoenezen. dd.3-4-'64

Bundel 7

Rapportage v.d. heer S.v.d.Goot

Rapportage vanuit Suriname

Suriname dagboek

Rapport betr. Coöp. Toegoe Slootwijk
dd.12.10.'62

Commentaar op brieven van Toegoenezen
(v.n.l. v.d. hr. Tomasouw).

Bundel 8

*Trouwboek naar Nederland
opmerkingen van H. de Pries
in beslag genomen justitieweren*
GEHEIM

Voorbereiding emigratie Toegoenezen naar Suriname

Rapport v.d. heren Witte en Vollema

Nota van Mawe n.a.v. het Rapport v.d. heren Witte en
Vollema

Oriëntatiereis voormannen Toegoe gemeenschap
(Th.A.Abrahams en R.A. Tomasouw) naar Suriname augs.'62
vergezeld door resident Winia.

Rapport Winia dd. 2-9-'62 over de reis
naar Suriname

Instelling werkgroep door Suriname i.v.m. eventuele
toelating Toegoenezen in Suriname 18 augs. '62

Bundel 2

Financiering v.d. vestiging v. Toegoenezen in Suriname

Nota v.d. Raad v. Ministers betr.kosten overbrenging Toegoe's

Toezeggingen door Biza aan Sur. t.a.v. vestiging Toegoe's
aldaar.

Antwoord Sur. op toezegging v. Biza.

Nadere mededeling v. Biza aan Sur.

Afspraak Biza met de Sticht. v. Machinale Landbouw in
Suriname.

NOTA VOOR DE RAAD VAN MINISTERS

Onderwerp: Kosten overbrenging van de Toegoenese
gemeenschap te Hollandia naar Suriname.
=====

De Toegoenese Christen-gemeenschap te Hollandia werd in februari 1950 gesticht door 26 gezinnen, die hun woonplaats Toegoe nabij Djakarta hadden moeten verlaten als gevolg van de vijandige houding die jegens hen door de Indonesische bevolking in de omgeving werd aangenomen in de periode rond de soevereiniteitsoverdracht aan Indonesië.

Het ontstaan van de Toegoe-gemeenschap gaat terug tot de tijd van de Verenigde Oost-Indische Compagnie. De Toegoenezen zijn afstammelingen van de z.g. "Mardijkers", op hun beurt voortgekomen uit een menging van Portugese ex-krijgsgevangenen met vrouwen uit de Portugese koloniën, vooral uit Malakka en van Java. In de loop der tijd hebben nieuwe vermengingen plaatsgevonden met Nederlanders, Balinezen, Timorezen, Minahassers en Chinezen.

Ondanks deze heterogene samenstelling heeft de Toegoe-gemeenschap zich ontwikkeld tot een hechte gemeenschap met een eigen aard, een sterk gemeenschapsbesef en een eigen Protestant-Christelijk levenspatroon. Deze homogene gemeenschap gevoelt vanaf de V.O.C.-tijd tot nu een sterke verbondenheid met het Nederlandse gezag.

De recente politieke ontwikkelingen rond Nederlands-Nieuw-Guinea en de vrees onder een toekomstig Indonesisch bewind opnieuw in de verdrukking te geraken hebben de leden der Toegoe-gemeenschap doen uitzien naar mogelijkheden dit gebiedsdeel nog voor het aftreden van het Nederlandse gezag, — dat hen tot dusver bescherming bood,—te verlaten en te trachten elders een nieuw bestaan op te bouwen.

De mogelijkheid daartoe bestaat in Suriname, waar de Landsregering zich in principe bereid heeft verklaard de Toegoenezen als landbouwers-emigranten toe te laten mits de aan deze emigratie verbonden kosten door Nederland worden gedragen.

Overeenkomstig het door de Gouverneur van Nederlands-Nieuw-Guinea terzake uitgebrachte advies is de ondergetekende van oordeel, dat de hierboven geschetste omstandigheden dringende redenen vormen om de Toegoe-gemeenschap de helpende hand te bieden.

Hij is van mening dat deze hulp zal dienen te bestaan in de betaling

De ondergetekende moge de Ministerraad verzoeken machtiging te verlenen ten behoeve van de voor de overbrenging der Toegoevensgemeenschap naar Suriname nodige uitgaven, welke niet ten laste van de begroting van Nederlands-Nieuw-Guinea kunnen worden gebracht, extra fondsen ter beschikking te stellen *op* Hoofdstuk VIIB der Rijksbegroting voor 1962.

Onminster
DE STAATSSECRETARIS VAN BINNENLANDSE ZAKEN,

Gulp &

ZE schied.

12

's-Gravenhage, 7 september 1962.

van de reiskosten van de ca. 178 personen tellende, uit 30 gezinnen bestaande groep van Toegoenezen van Hollandia naar Suriname, alsmede van de overige kosten welke nodig zijn om hun vestiging in Suriname mogelijk te maken.

Bij een oriënterend bezoek dat door twee vertrouwensmannen van de Toegoenezen, die vergezeld werden door de Resident van Hollandia, de heer W.G.F. Winia, eind augustus 1962 aan Suriname hebben gebracht, werden de mogelijkheden voor vestiging van de Toegoenezen als landbouwers daar te lande ter plaatse onderzocht.

Het door de heer Winia over deze oriënteringsreis uitgebrachte verslag gaat als bijlage hiernevens.

Zoals daaruit blijkt bestaat de mogelijkheid van vestiging van de Toegoenezen op de bestaande onderneming "Slootwijk", eigendom van de Nederlandse Handel Maatschappij.

Deze onderneming is door de N.H.M. te koop aangeboden aan het Gouvernement van Suriname met een optie tot 14 september 1962.

Met aankoop van deze onderneming en de nodige cultuurtechnische en andere voorzieningen zal blijkens het rapport van de heer Winia ruw geschat een bedrag van Sf. 500.000.- = Nf. 1.000.000.- zijn gemoeid.

De totale kosten van de overbrenging van de Toegoenezen naar Suriname en hun vestiging aldaar worden zeer globaal geraamd op Nf. 1.800.000.-, t.w.:

- aankoop van de onderneming "Slootwijk" en daarmee verband houdende voorzieningen.....	f. 1.000.000.-
- vervoer van 178 personen per vliegtuig in de economy-class van Hollandia via Biak en Schiphol naar Paramaribo, 178 x f. 3.933.-	" 700.074.- X
- verblijfkosten te Biak op doorreis 178 x f.30.- p.p. "	5.340.-
- verblijfkosten in Nederland op doorreis 178 x f. 50,- p.p.	" 8.900.-
- kosten voor levensonderhoud in Suriname gedurende een aanlooperperiode, à f. 500.- per gezin per maand, voor 30 gezinnen gedurende 6 maanden.....	" 90.000.-

totaal f. 1.804.314.-

Indien de reis per schip of met charter-vliegtuigen zal kunnen plaats vinden, zullen de vervoerskosten op een lager bedrag uitwerken. Voorts kon in bovenstaande raming nog geen rekening worden gehouden met kortingen welke op de vliegpreis worden genoten voor kinderen in de leeftijdsgroepen van 0-2 en van 2-12 jaar.

He is ^{Brokers} ^{will not be taken?}
Mr. Dir. ^{young} ¹⁹ ^{19/9}
als door ¹⁹ ¹⁹ ¹⁹

een zaak in de Rijksoverheid
betreft en v. z. t. en aanvullend
diesse nodig maakt, het stuk
niet ingediend noch door de heer
Minister.

Moet het niet met de P.A. 2
[omgevend] om medeparaaf
of mede bevestiging? § 14

Notitie m.b.t. kosten overbrenging Toegoezenen naar Suriname.

Via het Bureau Begrotingszaken van Biza is overleg gepleegd met de heer Ten Haaft van de Inspectie Rijksfinanciën en de heer Van Eldik van het Bureau Begrotingsvoorbereiding van het Ministerie van Financiën, waarbij het advies werd ontvangen een extra crediet aan te vragen op een artikel van hoofdstuk VII B van de Rijksbegroting (Binnenlandse Zaken - Nederlands-Nieuw-Guinea).

Vervoerskosten in de economy-class Hollandia-Paramaribo:

Hollandia-Biak	p.p.	f.	154,—
Biak-Schiphol (regeringstarief)	"	"	2183,—
Schiphol-Paramaribo	"	"	1596,—
			<hr/>
		f.	3933,—

voor kinderen van 0-2 jaar bedraagt de passageprijs 10%, voor kinderen van 2-12 jaar 50% van het tarief voor volwassenen.

De heer De Vries (KLM) deelde vrijblijvend mede, dat de kosten van chartervluchten als volgt zouden kunnen worden berekend:

per DC-7 C (79 zitplaatsen) van Schiphol-Paramaribo f. 118.250,- per vlucht
 per DC-8 (127-144 zitplaatsen) voor hetzelfde traject f. 175.000,- " "

Tenslotte bestaat de mogelijkheid de Toegoezenen op het traject Hollandia-Schiphol te vervoeren in het kader van de charter-overeenkomst voor de evacuatie. De kosten zullen dan op dit traject f. 2100,— per volwassene bedragen. Voor het aansluitend traject Schiphol-Paramaribo wil de KLM een korting verlenen van 8% van de normale vervoersprijs (van f. 1596,-).

16 augustus 1962.

VERSLAG ORIENTATIEREIS SURINAME

IN HET KADER VAN

LANDBOUWVESTIGING TOEGOENEZEN.

Op dinsdag 14 augustus l.l. arriveerden uit Hollandia de vertegenwoordigers van de Toegoegemeenschap de heren Th.A. Abrahams en R. Tomasouw, op Schiphol.

Ter verwelkoming waren aanwezig de heer Burger van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en ondergetekende.

Op dinsdag 14 augustus vond op het Ministerie de verdere afwikkeling voor de reis naar Suriname plaats en werden betrokkenen ontvangen door de heer Dieudonné.

In het ter zake gevoerde onderhoud, dat overigens geen nieuwe gezichtspunten bood, gaven zij te kennen, dat de groep Toegoenezen vóór 1 oktober a.s. uit Nederlands-Nieuw-Guinea wenste te worden afgevoerd.

De heer Tomasouw had een koffer vol paspoorten bij zich van alle leden van de groep, om in Suriname van een visum te doen voorzien.

Zowel door de heer Dieudonné als door mij werd erop gewezen, dat moest worden betwijfeld of de besprekingen en de oriëntatie in Suriname zodanig snel zouden verlopen, dat een vestiging aldaar voor de fatale datum van 1 oktober, mogelijk zou zijn. Immers, de Surinaamse Regering had in beginsel gunstig beschikt op de toelating van de Toegoenezen, hetgeen bepaald niet wilde zeggen, dat alles nu maar van een leien dakje zou lopen.

De heren Abrahams en Tomasouw deelden mede, door hun groep volledig gemachtigd te zijn om zo nodig beslissingen te nemen. Hun desiderata t.a.v. de vestiging beperkten zich tot de navolgende punten:

1. goede landbouwgrond
2. mogelijkheden van onderwijs
3. regelmatige gezondheidsvoorziening

Aan de heer Dieudonné verzocht ik om nadere instructies, c.q. bijzonderheden en wensen ter zake van de te ondernemen oriëntatiereis. Het antwoord hierop luidde: "Het meest gunstig lijkt mij, indien de Toegoenezen in een bestaand project kunnen worden ingeschakeld. Overigens handelt U maar naar bevind van zaken."

De twee Toegoevertegenwoordigers werden later door mij van de nodige lectuur over Suriname voorzien, verkregen op het Kabinet van de Vice-Minister-President. Aldaar liet ik mij ook over de lokale omstandigheden en mogelijkheden in Suriname voorlichten. Door tijdgebrek was ik helaas niet meer in staat mij op de hoogte te stellen van de in Suriname in uitvoering zijnde landbouwprojecten.

Op zondag 14 augustus vertrok ons gezelschap per K.L.M. om 11.00 uur van Schiphol. Aankomst te Zanderij op dezelfde dag om 20.30 uur lokale tijd (tijdsverschil $4\frac{1}{2}$ uur).

Ter verwelkoming was aanwezig de heer E.A. Robles, Districtscommissaris van Suriname, die eveneens voor onze onderbrenging in "Hotel Kersten" had zorg gedragen.

De heer Robles deelde mij mede, dat door de Minister-President een Werkgroep was samengesteld, waarvan hij voorzitter was, om met mij en de Toegoenezen t.a.v. hun vestiging in Suriname van gedachten te wisselen en tot een afgerond voorstel te komen.

Op maandag 15 augustus werden in gezelschap van de Districtscommissaris beleefdheidsbezoeken gebracht aan de wnd. Gouverneur en de Minister-President, terwijl later op de dag met de Werkgroep een eerste contact plaats vond in "Hotel Torarica".

Bij de wnd. Gouverneur werd ook kennis gemaakt met Mr. J. van Petten, vm. districtscommissaris van Suriname, voorganger van de heer Robles en momenteel werkzaam op het Kabinet van de Gouverneur.

Het onderhoud met de wnd. Gouverneur beperkte zich tot algemeenheden. Terloops bracht de heer Robles ter sprake - als kennisgeving zonder meer - de mogelijke aankoop van de N.H.M. onderneming "Slootwijk" in het district Commewijne voor de Toegoevestiging.

Op het eerste gezicht leek deze onderneming voor een kolonisatie van de Toegoenezen wel geschikt. Bijzonderheden hieromtrent volgen later.

Tijdens de ontmoeting met Zijne Excellentie Mr. S. D. Emanuels, deelde hij de Toegoenezen mede, dat tegen hun toelating in Suriname in principe geen bezwaar bestond, mits de belangen van de Surinamers niet zouden worden geschaad en de financiële consequenties door de Nederlandse Regering zouden worden gedragen.

Toelating zou alleen mogelijk zijn als landbouwer. Aan tewerkstelling in ambt of bedrijf behoefde in eerste instantie niet gedacht te worden, gezien de nu reeds bestaande werkeloosheid in de steden, ontstaan door de trek van de Surinamer van het platte land naar de stedelijke centra.

Verwacht werd, dat de Toegoenezen t.z.t. Surinamer zouden worden en zich één zouden voelen met dit volk.

Ik deelde de Minister-President mede te verwachten, dat dit wel goed zou verlopen, aangezien op één belangrijk punt - het geloof - al overeenstemming bestond. Een groot gedeelte van de Surinaamse bevolking behoort tot de Broedergemeenschap (Hernhutters). Ook de Toegoenezen hebben belangrijke elementen van de Hernhutters in hun geloof.

De Minister-President deelde mij mede, dat het alsdan zeker nuttig zou zijn, indien een bezoek werd gebracht aan de heer Kraag, Statenvoorzitter en een van de meest vooraanstaande Hernhutters in Suriname. x)

Dit leek mij inderdaad van belang, mede i.v.m. het feit, dat ook de Staten hun stem zullen moeten laten horen over de toelating/vestiging van de Toegoenezen.

De Minister-President stelde mij officieel in kennis van het bestaan van de Werkgroep, met wie ik mij verder zou kunnen verstaan. Deze Werkgroep bestond uit de navolgende personen:

E. A. Robles	Districtscommissaris van Suriname, voorzitter.
Ir. J. van der Meulen	Directeur Bur. Landelijke Opbouw, lid.
D. G. Smit	Onderdirecteur Landbouw/Veeteelt/Visserij, lid.
O. W. van Genderen	Onderdirecteur Soc. Zaken, lid.
R. F. Guicherite	Hoofdinsp. van Politie.

Later voegde zich nog als adviseur bij deze Werkgroep - op verzoek van de voorzitter - Ir. W. J. J. Snijders, Directeur van Opbouw.

Op verzoek van de heer Van der Meulen, werd eveneens als adviseur van de Werkgroep opgenomen, de heer H. E. Lamur, socioloog op het Bureau van Landelijke Opbouw.

Voor het overige moge worden verwezen naar bijgaand afschriftbesluit (bijl. I).

Op dinsdag 21 augustus werd ten kantore van de Districtscommissaris met bovengenoemde Werkgroep - behoudens de heer Van Genderen - vergaderd. De voorzitter leidde de besprekingen in met het voorlezen van de door de Minister-President aan de Werkgroep verleende instructie, die in extenso als volgt luidt:

- Aan -

x)

Dit bezoek vond op dinsdag 21 augustus plaats en was voor de Toegoenezen zeer vruchtbaar. Een tocht naar Coronie - plaats van herkomst van de Statenvoorzitter - die op zaterdag 25 augustus zou plaats vinden, kon helaas door omstandigheden niet doorgaan. De Toegoenezen werden later nog in contact gebracht met de praeses van de Broedergemeenschap in Paramaribo.

Aan de Voorzitter Werkgroep
ingesteld om rapport uit te
brengen over de mogelijke ves-
tiging in Suriname van Toegoe-
nezen. Distr. Commissaris
E.A. Robles.

Paramaribo, 18 augustus 1962
Nr. 5442

Hierbij heb ik de eer U te berichten, dat de Werkgroep zich moet beraden en besprekingen mag voeren met afgevaardigden der Toegoenezen inzake de mogelijke vestiging van Toegoenezen in Suriname, met inachtneming van het volgende:

1. de toelating van de Toegoenezen is afhankelijk van de goedkeuring van de volledige Regering, alsmede van de Staten van Suriname.
2. de vervoerskosten naar Suriname, de aanloopkosten voor het onderhoud der Toegoenezen, de eventuele kosten voor de gereedmaking van een projekt, alsmede repatriatiekosten van degenen, die hier niet mochten aarden of om andere redenen niet gewenst zijn, zullen komen ten laste van de Nederlandse Regering, althans niet ten laste van de Surinaamse Regering.
3. de Toegoenezen zullen zich in de eerste plaats als landbouwers moeten vestigen met uitzondering van zeer ervaren ambachtslieden.

Bij het uitvoeren van een landbouwproject zal er rekening mee dienen te worden gehouden, dat de eigen bevolking van Suriname niet ten achter wordt gesteld. Zij zullen zich met andere woorden niet kunnen vestigen in gebieden, waarvoor grote belangstelling bestaat onder de eigen Suri-naamse boeren.

Een geschikt terrein zal mogelijk zijn te vinden langs een der kren-ken, die de weg naar Affobaka doorkruisen of het is ook mogelijk, dat door de Nederlandse Regering een particuliere plantage in het Commewijne-district wordt aangekocht.

De Minister-President,
w.g. Emanuels.

Door de voorzitter wordt in het bijzonder de nadruk gelegd op het punt, dat de "Surinaamse bevolking niet ten achter mag worden gesteld."

Hierdoor is inschakeling van de Toegoenezen in een bestaand landbouwproject bij voorbaat uitgesloten, terwijl zij evenmin kunnen worden geplaatst in een voor uitbreiding van een bestaande polder (een bestaand project), bestemd areaal.

Ik deelde de vergadering mede, dat deze restrictie zeer teleurstel-
lend was.

Overigens besloot ik, aangezien de consequenties nog niet geheel konden worden overzien, voorshands een afwachtende houding aan te nemen.

Door de voorzitter werd de aankoop van de onderneming "Slootwijk" ter sprake gebracht. "Slootwijk" is een bestaande onderneming, die in 1949 werd opgekocht door de Stichting "Experimentele Landbouwbedrijven, om na te gaan of rehabilitatie van de inmiddels in verval geraakte onderne-
ming realiseerbaar was. Men zag hier niet veel heil in.

In 1956 werd de onderneming overgenomen door de Nederlandsche Han-
del-Maatschappij voor een bedrag van Sf. 100.000,--.

De eigenaar heeft nu weer de onderneming te koop aangeboden aan het Gouvernement van Suriname voor een bedrag van Sf. 100.000,-- af te beta-
len in vijf-jaarlijkse termijnen van Sf. 20.000,--, met een optie tot
eind augustus 1962, aangezien er nog meerdere gegadigden zijn.

"Slootwijk" omvat ca. 1750 ha. ingepolderd land, waarvan 790 ha. in
onderhoud met een producerende aanplant van 27 ha. citrus, 20 ha cacao en
100 ha. koffie.

Op mijn vraag waarom de N.H.M. tot verkoop overging, luidde het antwoord, dat de huidige N.H.M. directie niet in de eerste plaats geporteerd was voor cultures.

De onderneming "Slootwijk" was niet rendabel, vanwege o.m. de scherpe prijsdaling van de koffie. Een belangrijke rol speelde ook de moeilijkheid om arbeidskrachten te verkrijgen.

Het is in de Surinaamse gemeenschap een bekend verschijnsel, dat de bevolking de neiging vertoont naar de stad te trekken, waardoor men daarbuiten voor het probleem gesteld wordt van een arbeidsschaarste.

De N.H.M. heeft daarom ook het zwaartepunt gelegd op haar andere, in de omgeving van "Slootwijk" gelegen ondernemingen "Mariënborg" en "Peperpot".

Aan de "basiseisen" van de Toegoenezen voldoet "Slootwijk" doordat er een wekelijkse medische verzorging is, vanuit Constantia, standplaats van de arts, op een half uur varen van "Slootwijk" af, per korjaal met aanhangmotor.

Een openbare lagere school is aanwezig.

De grond is vruchtbaar.

"Slootwijk" heeft een goede waterverbinding met Paramaribo - twee keer per week een boot van de S.M.S. (Stoomvaart Mij. Suriname). Per korjaal (met aanhangmotor) is de hoofdplaats vanuit "Slootwijk" in \pm 3 uur bereikbaar.

Het emplacement bevindt zich op 4 km van de belangrijke z.g. Oost-West verbinding af. Van deze 4 km is meer dan de helft redelijk berijdbaar, terwijl alle bruggen in het tracé gelegd zijn, zodat met betrekkelijk geringe kosten een verbinding van "Slootwijk" met de O.-W. verbinding tot stand kan worden gebracht.

T.a.v. de juiste situering moge verwezen worden naar bijgaand kaartje (bijl. II), waaruit de ligging t.o.v. Paramaribo en de O.-W. verbinding blijkt.

"Slootwijk" bezit een generator van \pm 10 KVA, alsmede een redelijke watervoorziening. (regenbakken).

Woonruimte is voor de Toegoegroep in ruime mate aanwezig. Zij kunnen zonder meer gehuisvest worden, hetgeen gezien de urgentie van de verplaatsing (genoemd werd de datum van 1 oktober) van belang is.

Het gehele ondernemingsperceel is voor de betrekkelijk kleine Toegoenese groep uiteraard te groot. Gesteld werd, dat zij waarschijnlijk wel voldoende hebben aan 200 ha. Met een mogelijke uitbreiding tot 400 ha. moet rekening worden gehouden. Zij kunnen over een direct producerend areaal beschikken.

Het aanbod van de N.H.M. is daarom ook aantrekkelijk, omdat het land naar verhouding zeer goedkoop is. Een nieuwe inpoldering - inclusief het verdere bedrijfsgeraad maken - kost per ha. Sf. 2000,--.

Het bovenstaande geeft weer wat over "Slootwijk" in de eerste oriënterende bespreking, bekend werd. Hoewel het project op het eerste gezicht inderdaad wel enige gunstige perspectieven biedt, werd door mij aangedrongen op alternatieve voorstellen.

In dit verband werden door de vergadering de volgende punten naar voren gebracht:

1) Aanleg van een nieuwe polder. Kosten inclusief cultuurtechnische voorzieningen: Sf. 2000,- per ha.

2) Openlegging binnenland Affobaka (district Brokopondo).

Onaanvaardbaar vanwege het feit, dat basisgegevens nog ontbreken. Er is een proeftuin bij Affobaka, die nog niet voldoende aanknopingspunten biedt. Voorlopig zijn er niet meer dan indicaties.

3) Inpassing bestaand project Nickerie.

Dit project omvat de inpoldering t.b.v. de bacovecultuur op lange termijn. Uiteindelijk moet 4000 ha. in cultuur worden gebracht. De looptijd is 25 jaar, hetgeen betekent, dat 160 ha. per jaar bacove in de grond wordt gezet.

Voor de Toegoenezen zou Nickerie over 1 jaar pas beschikbaar zijn.

Op 24 augustus is de beslissing van de Surinaamse Regering t.a.v. het aanbod van de N.H.M. verwachtbaar. Besloten werd alvorens de besprekingen voort te zetten deze beslissing af te wachten.

Intussen zal "Slootwijk" op woensdag 22 augustus bezocht worden. Aldus geschiedde ook.

Op woensdag 22 augustus werd met het veer van 07.00 uur de Suriname-rivier overgestoken naar Meerzorg, waarna de tocht over de Oost/West verbinding per auto werd voortgezet tot de Commetawane Kreek, die per koraal met buitenboordmotor werd afgevaren.

Een verbinding geheel over land is mogelijk vanaf de O.W.verbinding over een 4 km lang tracé (zie blz.4).

De afstand Paramaribo - "Slootwijk" is op deze manier in totaal 35 km over land. Een bezwaar is wel, dat men om de stad te bereiken altijd afhankelijk blijft van het veer, dat om het uur de verbinding tussen Paramaribo en Meerzorg onderhoudt.

"Slootwijk" werd bezocht met nagenoeg de complete Werkgroep en in aanwezigheid van de heer Duiveman van de N.H.M. en de Districtscommissaris van de Commewijne, de heer J. Douglas.

Tijdens dit bezoek werden nog de navolgende gegevens bekend.

Er zijn 40 enkele en 14 dubbele arbeiderswoningen, een fabriek annex opslagruimte, een ruime recreatiezaal, twee employé's en één directeurswoning, een kantoor, winkel, bakkerij, school en kliniek.

De drinkwatervoorziening is goed, door ruime opvangcapaciteit van regenwater.

Van het totaal areaal van 1790 ha. (zie boven) is 790 ha. ingepolderd met een in goede staat verkerend lozingsstelsel.

Hoewel "Slootwijk" op zich wel reële mogelijkheden scheen te bieden, meende ik toch niet à priori met het gepropageerde idee te moeten meegaan. Bovendien wilde ik nog wel meer indrukken opdoen, alvorens tot een bepaald standpunt t.a.v. "Slootwijk" te komen.

Inschakeling van de Toegoenezen in een bestaand project leek mij voorlopig nog wel de beste oplossing.

Tijdens de besprekingen op "Slootwijk" werd door de heer Van Genderen, behalve onderdirecteur van Sociale Zaken, ook Statenlid het punt naar voren gebracht van de beslotenheid van de Toegogroep, die hem in de ter zake ontstane correspondentie het meest was opgevallen.

Het ging niet aan, dat men een enclave in de Surinaamse gemeenschap zou gaan vormen.

Dit punt werd uiteraard door mij bestreden.

Mijn betoog werd in een later met de Minister van Opbouw, Dr. Ir. F. E. Essed gevoerd onderhoud, als argumentatie gebruikt, toen ik bij Zijne Excellentie de inschakeling van de Toegoenezen in een bestaand project bepleitte (zie hieronder).

Ik had inmiddels wel gemerkt, dat de vestiging van de Toegoenezen vooral in het politieke vlak was gebracht.

In dit verband moet ook de opmerking van de heer Lamur tijdens de zelfde bovengenoemde bespreking op "Slootwijk", worden gezien.

Naar zijn mening moesten ook de sociologische aspecten van het Toegoevraagstuk niet uit het oog worden verloren.

Hoe zou de mate van aanpassing van de groep zijn, gezien o.m. het feit, dat men in geen 12 jaren zware landarbeid had verricht? Hoe waren de sociale omstandigheden in Hollandia? Hoe veel verdiende men daar-ginds en hoeveel kan men hier verdienen, enz. enz.?

Een mislukking van de kolonisatie zou voor de Surinaamse Regering funest zijn, aldus de heer Lamur. Uiteraard ook voor de Toegoenezen.

Ook bij de bevolking zou een mislukking repercussies opwekken in de stijl van "Als de Regering het nog niet eens kan, wat kan men dan van de bevolking verwachten."

Winia op. Stadssecretaris.

19/9/

19/9/

Van: J.S. Vollema

Aan: Hr. Dieudonné.

Heer Winia
in de RR.Kosten overbrenging Toegoenese gemeenschap naar Suriname.

Uit het rapport van Res. Winia blijkt, dat aankoop van de plantage „Slootwijk” de enige op korte termijn realiseerbare vestigingsmogelijkheid in Suriname is voor de Toegoenese gemeenschap.

Volgens de in Suriname aan de Heer Winia verstrekte gegevens ligt Slootwijk hemelsbreed op ca 30 km ten Oosten van Paramaribo. Het emplacement is zowel te water als grotendeels over land te bereiken. De snelste verbinding met Paramaribo is het oversteken per veer van de Suriname-rivier, per auto de grote Oost-Westweg volgen tot de Commetawane-kreek en deze kreek 4 km opvaren tot het emplacement. Er is reeds een wegtracé uitgezet van het emplacement tot de grote weg, welk tracé reeds voorzien van bruggen en duikers en gedeeltelijk berijdbaar is, zodat met betrekkelijk geringe kosten een wegverbinding tot stand te brengen zou zijn.

Het perceel is 1790 ha groot, waarvan 790 ingepolderd zou zijn. De grondgesteldheid wordt gunstig beoordeeld. Er zouden producerende aanplantingen zijn van koffie (100 ha), citrus (27 ha) en cacao (20 ha). Op het emplacement staan 57 grotere en kleinere woningen, een fabriek annex opslagruimte, een kantoor, een school, een winkel, een polikliniek en een recreatielokaal. Electriciteits- en watervoorziening zijn aanwezig.

Gezien deze beschrijving lijkt de gevraagde koopsom ad S f. 100.000 bepaald zeer billijk. Ogenschojnlijk zouden de 40 Toegoenese gezinnen direct op Slootwijk opgevangen kunnen worden en aanstonds enige geldelijke inkomsten kunnen verkrijgen uit de verkoop der koffie-, cacao- en citrusproducten. Er zouden slechts enkele voorzieningen nodig zijn, in de eerste plaats zou er een voedselgewassen-areaal van enkele tientallen ha moeten komen en het lijkt wenselijk de wegverbinding van 4 km tot stand te brengen om het isolement te verbreken. De aanstelling van een leider zou voorts voor het welslagen van de kolonisatie van veel belang zijn.

Het is mij echter ten enenmale onduidelijk waarom men in Suriname nog S f. 400.000 t.b.v. de vestiging der Toegoenese gemeenschap nodig acht voor „cultuurtechnische- en andere voorzieningen, onderhoud en credieten”. Deze kosten komen mij onbegrijpelijk hoog voor en ik heb op 18 dezer de voormalige landbouwkundig adviseur van de N.H.M., Dr. Prillwitz, opgebeld voor nadere inlichtingen over „Slootwijk”.

Dr. Prillwitz bevestigde, dat het perceel rond 1800 ha groot is en dat de grondgesteldheid (voor Suriname) zeer goed is. Er staat 110 ha liberica koffie (waarvan 40 ha productief), 20 ha cacao-aanplant, grotendeels bestaande uit oculaties en stekken (waarvan 9 ha productief) en 26 ha citrusaanplant, (waarvan 9 ha productief). In totaal dus 156 ha aanplant, die goed onderhouden is en voorzien van een goed afwateringsstelsel. Verder zijn er nog 450 ha z.g. „oude bedelving”, d.w.z.

vroeger ontgonnen en van goten voorzien terrein, dat echter niet beplant en onderhouden is, doch met betrekkelijk geringe kosten weer plantrijp gemaakt kan worden. De oogsten der productieve arealen koffie, cacao en citrus zijn zeer goed en citrus achtte Dr. Prillwitz wel het meest aantrekkelijke handelsgewas, vooral als de niet voor export geschikte vruchten straks kunnen worden verkocht aan de sappenfabriek. De jaarproductie is thans 4000 kratten export kwaliteit grapefruit en sinaasappelen. De cacao doet het ook goed op Slootwijk, doch deze cultuur eist veel zorg. De prijs der liberica-koffie is sterk gedaald en bedraagt thans (met overheids-subsidie) f. 1,-- per kg, dat is minder dan de „all in“ ondernemingskostprijs van f. 1,27 p. kg. Dit is één van de redenen waarom de N.H.M. de plantage verkopen wil. Een andere dringende reden is de onmogelijkheid om voldoende arbeiders aan te trekken. De N.H.M. heeft becijferd, dat een extra investatie van S f. 400.000 nodig zou zijn om het project als onderneming rendabel te maken. De cacao- en citrus-aanplantingen zouden daartoe tot 400 à 500 ha uitgebreid moeten worden.

Dr. Prillwitz bevestigde voorts de aanwezigheid van woningen en bedrijfsgebouwen, maar hij vestigde er de aandacht op, dat een deel der arbeiderswoningen in slechte staat verkeert. Hij bevestigde voorts de mogelijkheid van een wegverbinding van het emplacement naar de Oost-Westweg. Het tracé gaat grotendeels over hoge grond, doch er is een moerassig stuk in. Als deze weg er komt, zal het isolement opgeheven zijn en is de nabijgelegen grote Javanen-nederzetting Tamanredjo met haar winkels, pasars, bioscoop, etc. gemakkelijk bereikbaar. Volgens hem zijn deze Javanen ten dele Christenen.

Dr. Prillwitz acht Slootwijk zeer geschikt voor de vestiging der Toegoenese gemeenschap. Op het perceel kan in de natte moesson sawahrijst verbouwd worden; dit geschiedt reeds door de Javaanse arbeiders van Slootwijk. In coöperatief verband zouden de Toegoenezen dus bij een goede aanpak in hun eigen voeding kunnen voorzien en geldelijke inkomsten kunnen verkrijgen uit de overjarige gewassenaanplantingen. De verkoopsprijs van de liberica-koffie is voor kleine landbouwers nog wel lonend te achten.

Resumerend meen ik op grond der hier beschikbare gegevens te kunnen stellen, dat de vestiging der Toegoenese gemeenschap op „Slootwijk“ bij een goede aanpak gunstige perspectieven biedt. Onbegrijpelijk zijn de zeer hoge kosten die men in Suriname nodig acht voor diverse, met name cultuurtechnische voorzieningen t.b.v. deze vestiging. Wil men in Suriname misschien een veel groter areaal dan + 200 ha gereed maken om ook Surinaamse kolonisten op „Slootwijk“ te doen vestigen? Een deskundige beoordeling van de situatie en een antwoord op de gerezen vragen is m.i. alleen te verkrijgen door een onderzoek ter plaatse. Ik moge U hierbij voorstellen Ir. Ham op korte termijn met dit nadere onderzoek te belasten.

19 september 1962.

Van: J.S. Vollema

Aan: Hr. Dieudonné.

Res 25/9 7. K
11. 11/17
St. S. 17/9
Conf

Opb

Kosten overbrenging Toegoenese gemeenschap naar Suriname.

Uit het rapport van Res. Winia blijkt, dat aankoop van de plantage „Slootwijk” de enige op korte termijn realiseerbare vestigingsmogelijkheid in Suriname is voor de Toegoenese gemeenschap.

Volgens de in Suriname aan de Heer Winia verstrekte gegevens ligt Slootwijk hemelsbreed op ca 30 km ten Oosten van Paramaribo. Het emplacement is zowel te water als grotendeels over land te bereiken. De snelste verbinding met Paramaribo is het oversteken per veer van de Suriname-rivier, per auto de grote Oost-Westweg volgen tot de Commetawane-kreek en deze kreek 4 km opvaren tot het emplacement. Er is reeds een wegtracé uitgeset van het emplacement tot de grote weg, welk tracé reeds voorzien van bruggen en duikers en gedeeltelijk berijdbaar is, zodat met betrekkelijk geringe kosten een wegverbinding tot stand te brengen zou zijn.

Het perceel is 1790 ha groot, waarvan 790 ingepolderd zou zijn. De grondgesteldheid wordt gunstig beoordeeld. Er zouden producerende aanplantingen zijn van koffie (100 ha), citrus (27 ha) en cacao (20 ha). Op het emplacement staan 57 grotere en kleinere woningen, een fabriek annex opslagruimte, een kantoor, een school, een winkel, een polikliniek en een recreatielokaal. Electriciteits- en watervoorziening zijn aanwezig.

Gezien deze beschrijving lijkt de gevraagde koopsom ad S f. 100.000 bepaald zeer billijk. Ogenschiedlijk zouden de 40 Toegoenese gezinnen direct op Slootwijk opgevangen kunnen worden en aanstonds enige geldelijke inkomsten kunnen verkrijgen uit de verkoop der koffie-, cacao- en citrusproducten. Er zouden slechts enkele voorzieningen nodig zijn, in de eerste plaats zou er een voedselgewassen-areaal van enkele tientallen ha moeten komen en het lijkt wenselijk de wegverbinding van 4 km tot stand te brengen om het isolement te verbreken. De aanstelling van een leider zou voorts voor het welalagen van de kolonisatie van veel belang zijn.

Het is mij echter ten enenmale onduidelijk waarom men in Suriname nog S f. 400.000 t.b.v. de vestiging der Toegoenese gemeenschap nodig acht voor „cultuartechnische- en andere voorzieningen, onderhoud en credieten”. Deze kosten komen mij onbegrijpelijk hoog voor en ik heb op 18 dezer de voormalige landbouwkundig adviseur van de N.H.M., Dr. Prillwitz, opgebeld voor nadere inlichtingen over „Slootwijk”.

Dr. Prillwitz bevestigde, dat het perceel rond 1800 ha groot is en dat de grondgesteldheid (voor Suriname) zeer goed is. Er staat 110 ha liberica koffie (waarvan 40 ha productief) 20 ha cacao-aanplant, grotendeels bestaande uit oculaties en stekken (waarvan 9 ha productief) en 26 ha citrussaanplant, (waarvan 9 ha productief). In totaal dus 156 ha aanplant, die goed onderhouden is en voorzien van een goed afwateringsstelsel. Verder zijn er nog 450 ha z.g. „oude bedelving”, d.w.g.

vroeger ontgonnen en van goten voorzien terrein, dat echter niet beplant en onderhouden is, doch met betrekkelijk geringe kosten weer plantrijp gemaakt kan worden. De oogsten der productieve arealen koffie, cacao en citrus zijn zeer goed en citrus achtte Dr. Frillwitz wel het meest aantrekkelijke handelsgewas, vooral als de niet voor export geschikte vruchten straks kunnen worden verkocht aan de sappenfabriek. De jaarproductie is thans 4000 kratten export kwaliteit grapefruit en sinaasappelen. De cacao doet het ook goed op Slootwijk, doch deze cultuur eist veel zorg. De prijs der liberica-koffie is sterk gedaald en bedraagt thans (met overheids-subsidie) f. 1,— per kg, dat is minder dan de „all in“ ondernemingskostprijs van f. 1,27 p. kg. Dit is één van de redenen waarom de N.H.M. de plantage verkopen wil. Een andere dringende reden is de onmogelijkheid om voldoende arbeiders aan te trekken. De N.H.M. heeft becijferd, dat een extra investatie van S f. 400.000 nodig zou zijn om het project als onderneming rendabel te maken. De cacao- en citrus-aanplantingen zouden daartoe tot 400 à 500 ha uitgebreid moeten worden.

Dr. Frillwitz bevestigde voorts de aanwezigheid van woningen en bedrijfsgebouwen, maar hij vestigde er de aandacht op, dat een deel der arbeiderswoningen in slechte staat verkeert. Hij bevestigde voorts de mogelijkheid van een wegverbinding van het emplacement naar de Oost-Westweg. Het tracé gaat grotendeels over hoge grond, doch er is een moerassig stuk in. Als deze weg er komt, zal het isolement opgeheven zijn en is de nabijgelegen grote Javanen-nederzetting Tomanredjo met haar winkels, pasars, bioscoop, etc. gemakkelijk bereikbaar. Volgens hem zijn deze Javanen ten dele Christenen.

Dr. Frillwitz acht Slootwijk zeer geschikt voor de vestiging der Toegoenese gemeenschap. Op het perceel kan in de natte moesson sawahrijst verbouwd worden; dit geschiedt reeds door de Javaanse arbeiders van Slootwijk. In oöparatief verband zouden de Toegoenezen dus bij een goede aanpak in hun eigen voeding kunnen voorzien en geldelijke inkomsten kunnen verkrijgen uit de overjarige gewassenaanplantingen. De verkoopprijs van de liberica-koffie is voor kleine landbouwers nog wel lenend te achten.

Resumerend meen ik op grond der hier beschikbare gegevens te kunnen stellen, dat de vestiging der Toegoenese gemeenschap op „Slootwijk“ bij een goede aanpak gunstige perspectieven biedt. Onbegrijpelijk zijn de zeer hoge kosten die men in Suriname nodig acht voor diverse, met name cultuurtechnische voorzieningen t.b.v. deze vestiging. Wil men in Suriname misschien een veel groter areaal dan + 200 ha gereed maken om ook Surinaamse kolonisten op „Slootwijk“ te doen vestigen? Een deskundige beoordeling van de situatie en een antwoord op de gerezen vragen is m.i. alleen te verkrijgen door een onderzoek ter plaatse. Ik moge U hierbij voorstellen Ir. Ham op korte termijn met dit nadere onderzoek te belasten.

19 september 1962.

499

Afd. FEZ/NGG

Th. Dir. General

Conf.

Van: J.S. Vollema

Aan: Hr. Dieudonné.

2. k.

een exempl. is de Dr. S.S.

verzonden

A 20/9

Kosten overbrenging Toegoenese gemeenschap naar Suriname.

Uit het rapport van Res. Winia blijkt, dat aankoop van de plantage „Slootwijk” de enige op korte termijn realiseerbare vestigingsmogelijkheid in Suriname is voor de Toegoenese gemeenschap.

Volgens de in Suriname aan de Heer Winia verstrekte gegevens ligt Slootwijk hemelsbreed op ca 30 km ten Oosten van Paramaribo. Het emplacement is zowel te water als grotendeels over land te bereiken. De snelste verbinding met Paramaribo is het oversteken per veer van de Suriname-rivier, per auto de grote Oost-Westweg volgen tot de Commetawane-kreek en deze kreek 4 km opvaren tot het emplacement. Er is reeds een wegtracé uitgezet van het emplacement tot de grote weg, welk tracé reeds voorzien van bruggen en duikers en gedeeltelijk berijdbaar is, zodat met betrekkelijk geringe kosten een wegverbinding tot stand te brengen zou zijn.

Het perceel is 1790 ha groot, waarvan 790 ingepolderd zou zijn. De grondgesteldheid wordt gunstig beoordeeld. Er zouden producerende aanplantingen zijn van koffie (100 ha), citrus (27 ha) en cacao (20 ha). Op het emplacement staan 57 grotere en kleinere woningen, een fabriek annex opslagruimte, een kantoor, een school, een winkel, een polikliniek en een recreatielokaal. Electriciteits- en watervoorziening zijn aanwezig.

Gezien deze beschrijving lijkt de gevraagde koopsom ad S f. 100.000 bepaald zeer billijk. Ogenschijnlijk zouden de 40 Toegoenese gezinnen direct op Slootwijk opgevangen kunnen worden en aanstonds enige geldelijke inkomsten kunnen verkrijgen uit de verkoop der koffie-, cacao- en citrusproducten. Er zouden slechts enkele voorzieningen nodig zijn, in de eerste plaats zou er een voedselgewassen-areaal van enkele tientallen ha moeten komen en het lijkt wenselijk de wegverbinding van 4 km tot stand te brengen om het isolement te verbreken. De aanstelling van een leider zou voorts voor het welslagen van de kolonisatie van veel belang zijn.

Het is mij echter ten enenmale onduidelijk waarom men in Suriname nog S f. 400.000 t.b.v. de vestiging der Toegoenese gemeenschap nodig acht voor „cultuurtechnische- en andere voorzieningen, onderhoud en credieten”. Deze kosten komen mij onbegrijpelijk hoog voor en ik heb op 18 dezer de voormalige landbouwkundig adviseur van de N.H.M., Dr. Prillwitz, opgebeld voor nadere inlichtingen over „Slootwijk”.

Dr. Prillwitz bevestigde, dat het perceel rond 1800 ha groot is en dat de grondgesteldheid (voor Suriname) zeer goed is. Er staat 110 ha liberica koffie (waarvan 40 ha productief), 20 ha cacao-aanplant, grotendeels bestaande uit oculaties en stekken (waarvan 9 ha productief) en 26 ha citrusaanplant, (waarvan 9 ha productief). In totaal dus 156 ha aanplant, die goed onderhouden is en voorzien van een goed afwateringsstelsel. Verder zijn er nog 450 ha z.g. „oude bedelving”, d.w.z.

Handwritten notes:
Kopie 24/9
dat door
Toegoenese
24/9

- e. Een geldelijke ondersteuning van de Toegoenese gezinnen gedurende de aanlooptijd (ca 6 maanden) gedurende welke zij nog onvoldoende inkomsten en nog geen eigen voedselproductie hebben.
- f. De ontginning van rond 70 ha binnen het gekozen areaal t.b.v. de uitbreiding van de citrus- en cacao-aanplant, zulks ter bereiking van een bevredigend toekomstig inkomstenpeil.
- g. De aanschaf van enige wieltrekkers en landbouwwagens, een low lift pomp en verdere uitrusting t.b.v. een lichte mechanisatie, die noodzakelijk wordt geacht voor een efficiënte bedrijfsvoering.
- h. Enige voorzieningen t.b.v. het geschikt maken der bestaande woningen voor de Toegoenese gezinnen.
- i. Een aanvulling van de outillage der koffiefabriek.
- j. Voorzieningen t.b.v. de communicatie met Paramaribo (radiozender).
- k. Een aanvulling van de uitrusting der polikliniek
- l. Een voorziening van het onderhoud der plantage ter overbrugging van de periode tussen de aankoop der plantage en de aankomst der Toegoenezen
- m. De salariëring van een terzake deskundige leider, die gedurende 2 à 3 jaar voorlichting en bijstand verleent aan de Toegoenese gemeenschap.

De totale kosten, inclusief de reiskosten Nederland-Suriname, worden geraamd op S.f. 595.000,--, waarvan S f. 187.000,-- wordt aangemerkt als een t.z.t. door de Toegoenezen op gemakkelijke voorwaarden terug te betalen crediet.

-
2. De Nederlandse Regering stelt zich op het standpunt, dat de gehele, thans in Nederland vertoevende groep Toegoenezen naar Slotwijk dient te gaan, met dien verstande, dat aan hoogst enkele personen wegens geldige redenen (ziekte, afmaken reeds aangevangen studie e.d.) zal worden toegestaan later te volgen. Voorts, dat de Toegoenezen zich op Slotwijk als landbouwers zullen vestigen.

3. De Nederlandse Regering is de directie van de „Stichting voor de Ontwikkeling van de Machinale Landbouw in Suriname" erkentelijk voor haar bereidheid de technisch-financiële leiding van het Toegoenezen-project op zich te nemen en een ervaren functionaris beschikbaar te stellen voor de leiding en voorlichting ter plaatse en aanvaardt deze regeling gaarne.
4. Aangezien de aan te leggen verharde weg van het Slootwijkemplacement naar de Oost-Westverbinding mede van belang is voor de ten Westen van de Commetewanakreek gevestigde bevolking en deze ontsluitingsweg - naar verwacht mag worden - aanleiding zal geven tot lintbewoning, zou de Nederlandse Regering het op prijs stellen indien de Surinaamse Overheid de onderhoudskosten van deze weg te Haren laste zou willen nemen, eventueel in ruil voor het niet voor de Toegoenezenvestiging benodigde gedeelte van de plantage Slootwijk.

Ziet conclusie op het standpunt dat de Nederlandse verplichtingen jegens de Toegoenezen in tijd en omvang beperkt blijven te zijn. Z. stelt

5. De Nederlandse Regering stelt zich garant voor de terugreis der Toegoenezen naar Nederland ingeval de vestiging in Suriname onverhoopt zou mislukken, ^{doch} zij meent deze garantie echter te moeten limiteren tot drie jaar na de aankomst van de gemeenschap in Suriname, ~~met de overweging, dat indien de beginmoeilijkheden overwonnen zijn en de vestiging na verloop van drie jaar bevredigend geslaagd is, er bijzonder weinig kans is dat zich daarna nog onoverkomelijke moeilijkheden zouden kunnen voordoen.~~ *De Nederlandse Regering*

Regering aarzende en op het de Surinaamse Regering kenbaar zal zijn de Toegoenezen vrees dat zij geblijft te worden in te behandelen als Haas en zijn aan de hand te nemen.

Ik moge U verzoeken het bovenstaande ter kennis van de Surinaamse Regering te brengen en Haar te verzoeken, kan het zijn op korte termijn, te berichten of Harerzijds met een en ander kan worden ingestemd.

L. J. B. De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken,

1-1 Zou de data van de aankomst van de Toegoenezen, legt het in de bedoeling tot aankomst van de Toegoenezen en in aansluiting daarvan zo spoedig mogelijk te beginnen met de overbrenging van de Toegoenezen naar Suriname en de middelen hiervoor te bestemmen. Een kwartiermaats groep van 10 tot 15 personen kan naar de Toegoenezen worden verzonden.

15-3-63 15³⁸

MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN

Directie Afdeling	APZ/WNG	Bewerker J.S.Vollema	Klass. nr.	Doss. nr. G 36099
Corr. nr. GS- 13559/ 36099	Rubricering		Zeet-geheim Geheim	Vertrouwelijk Dienstgeheim
Ingeke van	<p style="text-align: center;">MEMORANDUM MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN</p>			
Vervo AAN:	<p><i>Van de Boer</i> SPOED</p>		<p>INZAGE</p> <p>Voorafgaande: <i>Chf. kab. vice Min. pres.</i> <i>du B.</i> <i>14/3</i></p> <p>Na expeditie: <i>kr. 52</i> <i>Hr. Vollema 1/4</i></p>	
Medez	<p><i>Leuder bij deze brief (meer) dan tussentijdse law</i></p> <p><i>de Bos, of rechtshulp</i></p> <p><i>(doch met een copie a de Bos)</i></p> <p><i>21 jaar te acc. met mijn verslag p. 3?</i></p> <p><i>2.0.2</i></p>		<p>Getypt door: <i>la</i></p> <p>Gecolld door: <i>gh/ha</i></p> <p>Verzonden dd. <i>15-3-63 p.k.</i></p> <p>door: <i>(initials)</i></p>	
<p>Rappeleren op</p> <p>Wijze van verzending a.a. (koerier, expresse, aangetekend, kosten verhalen, publiceren, zegelen, enz.)</p> <p style="text-align: center;">Veel spoed <i>Nederlandsche Post en Telegraaf</i></p>				
Te vernietigen na			jaar.	

226522-19 2.0.2 15/3

Onderwerp: Migratie Toegoeneze
gemeenschap naar Suriname.

A a n:
de Heer Gevolmachtigd Minister van Suriname
te *Postbus 26,*
's-GRAVENHAGE.

Ter bevestiging van ons mondeling onderhoud
over de Toegoenezen-kwestie deel ik U het vol-
gende mede.

- De Nederlandse Ministerraad is in zijn ver-
gadering van 8 maart jl. accoord gegaan
met ~~den~~ door de heer L.G.Witte, directeur van
de "Stichting voor de Ontwikkeling van de Ma-
chinale Landbouw in Suriname" en Ir. J.S.Volle-
ma, hoofdamtenaar van het ministerie van
Binnenlandse Zaken, opgesteld plan annex
kostenraming voor de Toegoenezen-vestiging in
Suriname en heeft zich in beginsel bereid ver-
klaard de financiering van dit project ten
laste van de Nederlandse begroting te brengen.
Het Toegoenezen-vestigingsplan, dat door de
opstellers op 22 februari jl. uitvoerig is be-
sproken met de Werkgroep Toegoenezenvestiging

in

in Suriname, op welke bespreking volledige overeenstemming werd verkregen, behelst in het kort het volgende:

- a. de aankoop van de plantage Slootwijk;
- b. de aanleg van een verharde weg ter lengte van 4,2 km van de Oost-Westverbinding naar het emplacement Slootwijk;
- c. enige cultuurtechnische voorzieningen (bedijking en afwatering) van het voor de Toegoenese gemeenschap benodigde areaal ter grootte van 350 à 400 ha;
- d. de aanleg van licht verharde jeepwegen t.b.v. intern transport in bovengenoemd areaal;
- e. een geldelijke ondersteuning van de Toegoenese gezinnen gedurende de aanlooptijd (ca 6 maanden) gedurende welke zij nog onvoldoende inkomsten en nog geen eigen voedselproductie hebben;
- f. de ontginning van rond 70 ha binnen het gekozen areaal t.b.v. de uitbreiding van de citrus- en cacao-aanplant, zulks ter bereiking van een bevredigend toekomstig inkomstenpeil;
- g. de aanschaf van enige wijdtrekkers en landbouwwagens, een low lift pomp en verdere uitrusting t.b.v. een lichte mechanisatie, die noodzakelijk wordt geacht voor een efficiënte bedrijfsvoering;
- h. enige voorzieningen t.b.v. het geschikt maken der bestaande woningen voor de Toegoenese gezinnen;
- i. een aanvulling van de outillage der koffie-fabriek;
- j. voorzieningen t.b.v. de communicatie met Paramaribo (radiozender);
- k. een aanvulling van de uitrusting der polikliniek;
- l. een voorziening van het onderhoud der plantage ter overbrugging van de periode tussen de aankoop der plantage en de aankomst der Toegoenezen;
- m. de salariëring van een terzake deskundige leider, die gedurende 2 à 3 jaar voorlichting en bijstand verleent aan de Toegoenese gemeenschap.

Binnen deze ruimte niet schrijven

De totale kosten, inclusief de reiskosten Nederland-Suriname, worden geraamd op S.f. 595.000,--, waarvan S.f. 187.000,-- wordt aangemerkt als een t.z.t. door de Toegoenezen op gemakkelijke voorwaarden terug te betalen credit.

2. De Nederlandse Regering stelt zich op het standpunt, dat de gehele, thans in Nederland vertoevende groep Toegoenezen naar Slootwijk dient te gaan, met dien verstande, dat aan hoogst enkele personen wegens geldige redenen (ziekte, afmaken reeds aangevangen studie e.d.) zal worden toegestaan later te volgen.

Voorts, dat de Toegoenezen zich op Slootwijk als landbouwers zullen vestigen.

3. De Nederlandse Regering is de directie van de "Stichting voor de Ontwikkeling van de Machinale Landbouw in Suriname" erkentelijk voor haar bereidheid de technisch-financiële leiding van het Toegoenezen-project op zich te nemen en een ervaren functionaris beschikbaar te stellen voor de leiding en voorlichting ter plaatse en aanvaardt deze regeling gaarne.

4. Aangezien de aan te leggen verharde weg van het Slootwijk-emplacement naar de Oost-Westverbinding mede van belang is voor de ten westen van de Commetewang-kreek gevestigde bevolking en deze ontsluitingsweg -- naar verwacht mag worden -- aanleiding zal geven tot lintbewoning, zou de Nederlandse Regering het op prijs stellen indien de Surinaamse Overheid de onderhoudskosten van deze weg te Haren laste zou willen nemen, eventueel in ruil voor het niet voor de Toegoenezen-vestiging benodigde gedeelte van de plantage Slootwijk.

Le

nie afspraak / vel x x /

~~5. De Nederlandse Regering stelt zich tenslotte op het standpunt, dat de Nederlandse verplichtingen jegens de Toegoenezen in tijd en omvang beperkt dienen te blijven.~~

~~Zij stelt zich garant voor de terugreis der Toegoenezen naar Nederland ingeval de vestiging in Suriname onverhoopt zou mislukken, doch meent deze garantie te moeten limiteren tot drie jaar na de aankomst van de gemeenschap in Suriname. Zij neemt nl. aan dat na drie jaar redelijkerwijs is vast te stellen of de vestiging zowel economisch als sociaal als geslaagd kan worden beschouwd.~~

I tegen de achtergrond van de financiële en materiële situatie om haar van het noodzakelijk middel te voorzien

Zullen mede aan de hand af aan de overige overzigt al in haar de Nederlandse gezegde wettelijke bepalingen in de Surinaamse wetgeving te stimuleren

I hangen nu onder meer, & in elk geval

Ik moge U verzoeken het bovenstaande ⁱⁿ ter kennis van de Surinaamse Regering te ^{zullen} brengen en Haar te verzoeken, kan het zijn op korte termijn, te berichten of Harerzijds met een en ander kan worden ingestemd.

Zodra deze instemming is verkregen, ligt het in de bedoeling tot aankoop van Slootwijk over te gaan en in aansluiting daarop zo spoedig mogelijk te beginnen met de overbrenging van de Toegoenezen naar Suriname en de verdere uitvoering van het plan. Een kwartiermakersgroep van + 8 tot 10 personen ~~vermoedelijk reeds eind maart a.s. naar Paramaribo~~ ~~ver-~~ ~~trekken.~~

Gelieve te laten

M/V 14/3

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken,

afgekeurd door de M. H. de Vries
alle bronnen financieel

I Excluse informatie deen te stellen dat

5. De Nederlandse Regering stelt zich garant voor de terugreis der Toegoenezen naar Nederland ingeval de vestiging in Suriname on-
 verhoopt zou mislukken, doch meent tegen de achtergrond van de
 financiële en materiële bijstand door haar gedurende die periode aan
 het onderhavige project te verlenen, deze garantie te moeten
 limiteren tot drie jaar na de aankomst van de gemeenschap in Suri-
 name, zulks mede ~~om~~ van meet af aan de evenzeer Uwerzijds als
 door de Nederlandse Regering wenselijk geachte harmonische ~~in~~
 van de betrokken Toegoenezen/in de Surinaamse samenleving te
 stimuleren.

hi
alleen in Nederland
realiseerd -

Aangenomen mag worden bovendien, dat in elk geval na drie jaar
 redelijkerwijs is vast te stellen of de vestiging zowel economisch
 als sociaal als geslaagd kan worden beschouwd.

~~Ik~~ Ik moge U verzoeken het bovenstaande wel ter kennis van de
 Surinaamse Regering te willen brengen en Haar te verzoeken, kan
 het zijn op korte termijn, te berichten of Harerzijds met een en ander
 kan worden ingestemd.

Zodra deze instemming is verkregen, ligt het in de bedoeling
 tot aankoop van Slootwijk over te gaan en in aansluiting daarop zo
 spoedig mogelijk te beginnen met de overbrenging van de Toegoenezen
 naar Suriname en de verdere uitvoering van het plan.

Te Uwer informatie diene tenslotte, dat een kwartiermakersgroep
 van + 8 tot 10 personen vermoedelijk ~~reeds~~ eind maart a.s. gereed zal
 zijn om naar Paramaribo te vertrekken.

↓

Aan

de Heer Gevolmachtigde Minister
van Suriname,
Jozef Israëlslaan 26,
's-Gravenhage.

APZ/WNG

GS 13559/36099

15 maart 1963.

Migratie Toegoenese
gemeenschap naar Suriname.

Ter bevestiging van ons mondeling onderhoud over de Toegoenezen-
kwestie deel ik U het volgende mede.

1. De Nederlandse Ministerraad is in zijn vergadering van 8 maart jl. accoord gegaan met een door de heer L.G. Witte, directeur van de "Stichting voor de Ontwikkeling van de Machinale Landbouw in Suriname" en Ir. J.S. Vollema, hoofdamtenaar van het ministerie van Binnenlandse Zaken, opgesteld plan annex kostenraming voor de Toegoenezen-vestiging in Suriname en heeft zich in beginsel bereid verklaard de financiering van dit project ten laste van de Nederlandse begroting te brengen.

Dit Toegoenezen-vestigingsplan, dat door de opstellers op 22 februari jl. uitvoerig is besproken met de Werkgroep Toegoenezenvestiging in Suriname, op welke bespreking volledige overeenstemming werd verkregen, behelst in het kort het volgende:

- a. de aankoop van de plantage Slootwijk;
- b. de aanleg van een verharde weg ter lengte van 4,2 km van de Oost-Westverbinding naar het emplacement Slootwijk;
- c. enige cultuurtechnische voorzieningen (bedijking en afwatering) van het voor de Toegoenese gemeenschap benodigde areaal ter grootte van 350 à 400 ha;
- d. de aanleg van licht verharde jeepwegen ten behoeve van intern transport in bovengenoemd areaal;
- e. een geldelijke ondersteuning van de Toegoenese gezinnen gedurende de aanlooptijd (ca 6 maanden) gedurende welke zij nog onvoldoende inkomsten en nog geen eigen voedselproductie hebben;
- f. de ontginning van rond 70 ha binnen het gekozen areaal ten behoeve van de uitbreiding van de citrus- en cacao-aanplant, zulks ter bereiking van een bevredigend toekomstig inkomstenpeil;

- g. de aanschaf van enige wiertrekkers en landbouwwagens, een low lift pomp en verdere uitrusting ten behoeve van een lichte mechanisatie, die noodzakelijk wordt geacht voor een efficiënte bedrijfsvoering;
- h. enige voorzieningen ten behoeve van het geschikt maken der bestaande woningen voor de Toegoeneze gezinnen;
- i. een aanvulling van de outillage der koffiefabriek;
- j. voorzieningen ten behoeve van de communicatie met Paramaribo (radiozender);
- k. een aanvulling van de uitrusting der polikliniek;
- l. een voorziening van het onderhoud der plantage ter overbrugging van de periode tussen de aankoop der plantage en de aankomst der Toegoenezen;
- m. de salariëring van een terzake deskundige leider, die gedurende 2 à 3 jaar voorlichting en bijstand verleent aan de Toegoeneze gemeenschap.

De totale kosten, inclusief de reiskosten Nederland-Suriname, worden geraamd op S.f. 595.000,-- waarvan S.f. 187.000,-- wordt aangemerkt als een te zijner tijd door de Toegoenezen op gemakkelijke voorwaarden terug te betalen crediet.

2. De Nederlandse Regering stelt zich op het standpunt, dat de gehele, thans in Nederland vertoevende groep Toegoenezen naar Slootwijk dient te gaan, met dien verstande, dat aan een hoogst enkele persoon wegens geldige redenen (ziekte, afmaken reeds aangevangen studie e.d.) zal worden toegestaan later te volgen.

Voorts, dat de Toegoenezen zich op Slootwijk als landbouwers zullen vestigen.

3. De Nederlandse Regering is de directie van de "Stichting voor de Ontwikkeling van de Machinale Landbouw in Suriname" erkentelijk voor haar bereidheid de technisch-financiële leiding van het Toegoenezen-project op zich te nemen en een ervaren functionaris beschikbaar te stellen voor de leiding en voorlichting ter plaatse en aanvaardt deze regeling gaarne.

4. Aangezien de aan te leggen verharde weg van het Slootwijk-emplacement naar de Oost-Westverbinding mede van belang is voor de ten westen van de Commetewanekreek gevestigde bevolking en deze ontsluitingsweg -- -- naar verwacht mag worden -- aanleiding zal geven tot lintbewoning, zou de Nederlandse Regering het op prijs stellen, indien de Surinaamse Overheid de onderhoudskosten van deze weg te Haren laste zou willen nemen, eventueel in ruil voor het niet voor de Toegoenezenvestiging benodigde gedeelte van de plantage Slootwijk.

5. De Nederlandse Regering stelt zich garant voor de terugreis der Toegoenezen naar Nederland ingeval de vestiging in Suriname onverhoopt zou mislukken, doch meent tegen de achtergrond van de financiële en materiële bijstand door haar gedurende die periode aan het onderhavige project te verlenen, deze garantie te moeten limiteren tot drie jaar na de aankomst van de gemeenschap in Suriname, zulks mede van meet af aan de evenzeer Uwerzijds als door de Nederlandse Regering wenselijk geachte harmonische ingroei van de betrokken Toegoenezen die allen tot Nederlander zullen worden genaturaliseerd in de Surinaamse samenleving te stimuleren.

Aangenomen mag worden bovendien, dat in elk geval na drie jaar redelijkerwijs is vast te stellen of de vestiging zowel economisch als sociaal als geslaagd kan worden beschouwd.

Ik moge U verzoeken het bovenstaande wel ter kennis van de Surinaamse Regering te willen brengen en Haar te verzoeken, kan het zijn op

korte termijn, te berichten of Harerzijds met een en ander kan worden ingestemd.

Zodra deze instemming is verkregen, ligt het in de bedoeling tot aankoop van Slootwijk over te gaan en in aansluiting daarop zo spoedig mogelijk te beginnen met de overbrenging van de Toegoenezen naar Suriname en de verdere uitvoering van het plan.

Te Uwer informatie diene tenslotte, dat een kwartiermakersgroep van + 8 tot 10 personen vermoedelijk eind maart a.s. gereed zal zijn om naar Paramaribo te vertrekken.

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken,

doeng. 36099

dep 27/3
/

Van: Staatssecretaris
Aan: Heer D.G. ^{W. A. B.}
Heer Disudonné

26/3/

Dr. Pos verzendt heden op mijn verzoek nog telegram van ongeveer de volgende inhoud aan Mr. Emanuels, premier van Suriname i.v.m. het feit, dat heden laatste M.R. aldaar vóór de verkiezingen op a.s. maandag 25 maart plaatsvindt.

"Staatssecretaris Bot vraagt mij of i.v.m. a.s. Statenverkiezingen Ministerraad Suriname heden beslissing kan nemen over Toegoenezenvestiging Slootwijk, opdat hij voorbereiding terzake alhier kan voortzetten."

22 maart 1963.

Van: Staatssecretaris

Aan: Heer D.G.
Heer Dieudonné ✓

Dr. Pos verzendt heden op mijn verzoek nog telegram van ongeveer de volgende inhoud aan Mr. Emanuels, premier van Suriname i.v.m. het feit, dat heden laatste M.R. aldaar vóór de verkiezingen op a.s. maandag 25 maart plaatsvindt.

"Staatssecretaris Bot vraagt mij of i.v.m. a.s. Statenverkiezingen Ministerraad Suriname heden beslissing kan nemen over Toegonezenvestiging Slootwijk, opdat hij voorbereiding terzake alhier kan voortzetten."

22 maart 1963.

Handwritten notes:
25/3
don. 936099
27/3
Heer h. Brechtman
akkoord: terugontk. op 27/3

Handwritten: dep 27/3

Handwritten: 75
Nu dat de bevelij
is meende Ned!
Op welke niverdan
in het Ned?

Handwritten:
heer de!
Nu de pedheering te
Sinnim Reg. ngr!

Heer Staatssecretaris,

Handwritten: 24/3

De Ned.Handel Mij. (de heer Zwager) bel-
de op, dat de Maatschappij een bod op Sloot-
wijk van f. 80.000.- Surinaams wenst te ac-
cepteren.

Conditioes verder:

overdracht op kopers kosten;

betaling in Nederland;

Kosten onderhoud na 1 april a.s. voor reke-
ning koper (+ f. 3.000.- Sur. per maand).

Schriftelijke bevestiging volgt nader.

22-3'63

D.G.

Handwritten signature: R. de L.

WEER VOORLEGGEN:

VERTROUWELIJK

DEPONEREN:

AFDELING APZ/WNG

Nr. *13642 36099*

BERICHT VERVOLG OP SCHRIJVEN VAN Minister van Suriname		VERVOLG OP Nr. <i>135-81</i>	
Nr. 745/vertrouwelijk dd.26-3-63		MEDEPARAAF <i>Behandeling Verhaaff/152/1 C.M. Dwendig 3/4</i>	
BETREFFENDE Migratie Toegoenese Gemeenschap naar Suriname.		VISIE,	
MEDEZENDEN BIJLAGEN, TE WETEN:		GELDELIJK BEZWAAR 19....., ART. F	
ZEGEL	GETYPT DOOR	GEOLL. DOOR	VERZONDEN DOOR
ANDERE KOSTEN	<i>lia</i>	<i>Alk/ha</i>	<i>2/4/63</i>

GESTELD DOOR:
Vollema 1/4

TER RESUMTIE
AANGEBODEN

..... 19.....

'S-GRAVENHAGE, *3 april* 1963

Deels met

AAN

de Heer gevolmachtigd Minister
van Suriname,
Jozef Israelslaan 26,
's-Gravenhage.

54

NIET BESCHRIJVEN

In antwoord op Uw brief van 26 maart j.l. no. 745/vertrouwelijk, deel ik U mede, dat de Nederlandse Regering met erkentelijkheid heeft kennis genomen van de beslissingen van de Surinaamse Raad van Ministers van 22 maart j.l. inzake de in hoofde genoemde aangelegenheid.

De gestelde voorwaarden, dat de Toegoenezen in Suriname zich gedurende de eerste vijf jaren, zonder toestemming der Surinaamse Regering niet elders zullen mogen vestigen dan op Slootwijk en dat zij zich bereid zullen verklaren goede burgers van Suriname te worden, zijn aan de Toegoenezen bekend gemaakt.

De door de Surinaamse Ministerraad gewenste nadere concrete gegevens over de onderhoudskosten van de weg van het Slootwijk-emplacment naar de Oost West-verbinding, in ruil voor het niet voor de Toegoenezen nodige gedeelte van de plantage Slootwijk, zullen worden verstrekt, zodra de daartoe nodige opmetingen hebben plaats gevonden.

Te Uwer informatie moge dienen, dat de plantage Slootwijk door de Nederlandse Regering ~~is~~ ^{alleen} aangekocht en dat het voor de Toegoenezenvestiging bestemde gedeelte t.z.t. zal worden overgedragen aan de in voorbereiding zijnde Toegoenese Coöperatieve Vereniging.

Met de daadwerkelijke uitvoering van het plan zal zeer binnenkort worden begonnen. Op 6 april 1963

F. Lal maddy

zal

zal een ploeg van acht Toegoenese kwartierma-
kers per vliegtuig naar Suriname vertrekken,
terwijl op 5 april a.s. een groep van ca. 65 per-
sonen zich per schip naar Suriname zal begeven.
De rest van de ca. 180 zielen tellende gemeen-
schap zal op nader te bepalen data volgen.

Voor het opvangen van de mi-problemen te t

De Staatsscretaris
van Binnenlandse Zaken,

*De parimentato, hun transport naar Stortvigh a
in hun legging en meding op de onderneming is
de benevelding, verzocht van de directie van de
"Stichting Mechanische Landbouw Suriname".*

3/4

NIET BESCHRIJVEN

Aan

de Heer Gevolmachtigde Minister
van Suriname,
Jozef Israëlslaan 26,
's-Gravenhage.

APZ/WHG

GS13642/36099

3 april 1963.

Migratie Toegoenese
Gemeenschap naar Suriname.

In antwoord op Uw brief van 26 maart j.l. no. 745/vertrouwelijk, deel ik U mede, dat de Nederlandse Regering met erkentelijkheid heeft kennis genomen van de beslissingen van de Surinaamse Raad van Ministers van 22 maart j.l. inzake de in hoofdte genoemde aangelegenheid.

De gestelde voorwaarden, dat de Toegoenezen in Suriname zich gedurende de eerste vijf jaren, zonder toestemming der Surinaamse Regering niet elders zullen mogen vestigen dan op Slootwijk en dat zij zich bereid zullen verklaren goede burgers van Suriname te worden, zijn aan de Toegoenezen bekend gemaakt.

De door de Surinaamse Ministerraad gewenste nadere concrete gegevens over de onderhoudskosten van de weg van het Slootwijk-emplacement naar de Oost-West-verbinding, in ruil voor het niet voor de Toegoenezen nodige gedeelte van de plantage Slootwijk, zullen worden verstrekt, zodra de daar toe nodige opmetingen hebben plaats gevonden.

Te Uwer informatie moge dienen, dat de plantage Slootwijk door de Nederlandse Regering zal worden aangekocht en dat alleen het voor de Toegoenezenvestiging bestemde gedeelte te zijner tijd zal worden overgedragen aan de in voorbereiding zijnde Toegoenese Coöperatieve Vereniging.

Met de daadwerkelijke uitvoering van het plan zal zeer binnenkort worden begonnen. Op 6 april 1963 zal een ploeg van acht Toegoenese kwartiersmakers per vliegtuig naar Suriname vertrekken, terwijl op 5 april a. een groep van ca. 65 personen zich per schip naar Suriname zal begeven. De rest van de ca. 180 zielen tellende gemeenschap zal op nader te bepalen data volgen.

- Voor -

Voor het opvangen van de migranten te Paramaribo, hun transport naar Slootwijk en hun ligging en voeding op de onderneming is de bemiddeling verzocht van de directie van de "Stichting Machinale Landbouw Suriname".

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken,

w.g. Th.H. Bot.

WEER VOORLEGGEN:

attentie: brief II: PER LUCHTPOST

DEPONEREN:

VERTROUWELIJK

AFDELING

Afw.Zaken WNG

Nr. GS 13581/36099

BERICHT VERVOLG OP SCHRIJVEN VAN de Gevolmachtig-

VERVOLG OP N.

de Minister van Suriname te Den Haag

Nr. 745/Vertrouwelijk

BETREFFENDE Toegoenezenvestiging

Slootwijk, Suriname.

MEDEPARAAF

VISIE,

GELDELIJK BEZWAAR 19... ART.

MEDEZENDEN BIJLAGEN, TE WETEN:

GESTELD DOOR:

Vollema 26/3

TER RESUMTIE AANGEBODEN

19

Secr. Copie ^{aan} Dir. Stichting voor de Ontwikkeling van Machinale Landbouw in Suriname te Paramaribo.

'S-GRAVENHAGE, 24-3 19.63

AAN

- I. de Voorzitter van de Raad van Commissarissen van de Stichting voor de Ontwikkeling van Machinale Landbouw in Suriname, Koninginnegracht 66, 's-Gravenhage.

Hierbij heb ik de eor u mede te delen, dat de Nederlandse Ministerraad in zijn vergadering van 8 maart j.l. accoord is gegaan met het door de heren L.G. Witte en Ir. J.S. Vollema opgestelde plan annex kostenraming voor de Toegoenezenvestiging in Suriname en zich bereid heeft verklaard de financiering van dit project ten laste van de Nederlandse begroting te brengen. De Nederlandse Regering stelt zich voorts garant voor de terugreis der Toegoenezen naar Nederland ingeval de vestiging in Suriname onverhoopt zou mislukken, doch meent tegen de achtergrond van de financiële en materiële bijstand door haar aan het onderhavige project te verlenen, deze garantie te moeten limiteren tot drie jaar na de aankomst van de ge-

meenschap in Suriname. Van de Surinaamse Regering is dezer dagen bericht ontvangen, dat zij zich met een en ander geheel kan verenigen, zodat thans onverwijld met de uitvoering van het plan kan worden begonnen. Het ligt in de bedoeling thans de plantage Slootwijk aan te kopen er een ploeg van acht kwartiermakers (Toegoenese ambachtlieden) reeds op 6 april a.s. per vliegtuig naar Suriname te laten vertrekken. De rest der gemeenschap zal dan zo spoedig mogelijk per bootgelegenheid volgen.

Zoals U bekend heeft de Heer Witte tijdens de interdepartementale bespreking te Den Haag op 15 ok-

tober

NIET BESCHRIJVEN

L. Regering

De twee de groep van 62 personen zal op 5 april a.s. per boot de reis naar Suriname aanvaarden, tenzij

207654c

P - tran m den vresluden
mij den besen platen
byfereyd -

L in het kader van de
opgestelde korten-
2 aming

tober 1962 de bereidheid van de directie van uw Stichting om het financieel-technisch beheer van het project op zich te nemen, tot uiting gebracht en is deze suggestie ook in het rapport Witte-Vollema/opgenomen. De Nederlandse Regering is erkentelijk voor dit aanbod en aanvaardt gaarne deze regeling, waarbij derhalve de directie Uwer Stichting het financieel-technisch beheer van het Toegezenvestigingsproject op zich neemt en een ervaren functionaris beschikbaar stelt voor de leiding en voorlichting ter plaatse.

De nodige fondsen zullen op aanvraag van de directie van Uw Stichting te zijner beschikking worden gesteld door opening van een crediet bij een door hem aan te wijzen bankinstelling te Paramaribo, telkenmale tot een bedrag van een bij de Minister van Binnenlandse Zaken in te dienen gemotiveerd werkprogramma.

Ten slotte deel ik u mede, dat in verband met de uit het project voortvloeiende schuldverhouding tussen de Staat der Nederlanden en de Toegeenese gemeenschap thans een geëigende coöperatieve vorm voor deze gemeenschap wordt ontworpen.

26/5 De Staatssecretaris
van Binnenlandse Zaken,

Voor deze

De Directeur-Generaal, Hoofd
van de Directie Afwikkelingszaken
WVG

J. G. 27/3

II.

de Directeur van de Stichting
voor de Ontwikkeling van de
Machinale Landbouw in Suriname
te PARAMARIBO.

Hierbij Ingesloten doe ik U een afschrift toekomen van mijn brief dd.heden nr.GS 13581/36099 met bijlage aan de Voorzitter van de Raad van Commissarissen van de Stichting voor de Ontwikkeling van de Machinale Landbouw in Suriname, te Den Haag, naar de inhoud waarvan ter bekorting moge worden verwezen.

De Staatssecretaris van Binn.Zaken,
Voor deze:
de Directeur-Generaal,
Hoofd van de Directie
Afwikkelingszaken Westelijk N.G.,

uitg. brief gelezen.

Kottier.

NIET BESCHRIJVEN

W. W. S.

STICHTING VOOR DE ONTWIKKELING VAN MACHINALE LANDBOUW IN SURINAME

KONINGINNEGRACHT 66 - 's-GRAVENHAGE - Telegramadres: STIMALAS
TELEFOON 184332 - BANK: NED. HANDEL MIJ 's-GRAVENHAGE Kantoor Herengracht

Afd. J/vE

No. 904

ONDERWERP:

Toegoezenvesti-
ging Slootwijk
Suriname

's-GRAVENHAGE, 4 april 19 63

Witte

Aan de Staatssecretaris van Binnen-
landse Zaken

Plein 1

DEN HAAG

MINISTERIE VAN
BINNENLANDSE ZAKEN
Geheime Registratie (G.R.)
Ingekomen
10 april 1963
Agenda Nr. 13697
AM. APZ/AZ Doss. 36099
Rapport

MINISTERIE VAN
BINNENLANDSE ZAKEN
INGEKOMEN
- 9 APR. 1963
Onderdeel:
Agenda:
Rapport -- waken

In antwoord op Uw brief Directie Afw.Zaken WNG nr. GS 13581/36099 van 27 maart 1963 bericht ik U dat het nimmer in de bedoeling van de Raad van Commissarissen van de Stichting voor de Ontwikkeling van Machinale Landbouw in Suriname heeft gelegen ten aanzien van de Toegoezenvestiging een zoveel omvattende steun te verlenen als in Uw brief wordt genoemd.

De Raad van Commissarissen stelde in zijn vergadering van 10 november 1962 vast dat medewerking met betrekking tot de vestiging van Toegoezen in Suriname zou worden verleend indien de Surinaamse Regering dat zou verzoeken. Hoewel een dergelijk verzoek de Raad niet bereikte werd gezien deze beslissing goedkeuring verleend aan deelname van de Heer Witte, Directeur van de Stichting, aan de voorbereiding van deze vestiging voor wat betreft de planning en de kostenberekening. Met de in het rapport van de Heren Witte en Vollema naar voren gebrachte gedachte het financieel-technisch beheer door de Stichting te doen voeren wordt echter door de Raad van Commissarissen niet ingestemd. De omvangrijke en verantwoorde-lijke werkzaamheden welke aan het directoraat van de Stichting zijn verbonden, de grote problemen die nog steeds in de vestiging Wageningen rijzen en de grote afstand tussen Wageningen en Slootwijk hebben tot deze beslissing geleid. De in het verleden opgedane ervaring met een gecombineerd beheer is trouwens ongunstig ge-weest.

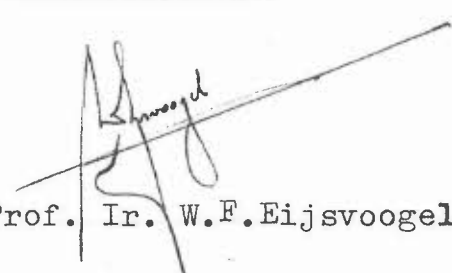
Voor zover behoefte zal bestaan gedurende de aan-
loopperiode van de vestiging op Slootwijk om employé's
of machines van de Stichting daar tijdelijk werkzaam
te doen zijn, laat de Raad de beslissing daartoe over

aan

Datum 4-4-1963
Afd. J/vE
No. 904

aan zijn Directeur in Suriname, die dienovereenkomstig werd ingelicht. Mocht het echter nodig zijn één der oudere employé's met tropenervaring definitief met het beheer van Slootwijk te belasten dan zal deze de dienst der Stichting moeten verlaten.

De Voorzitter van de Raad van
Commissarissen:

Prof. Ir. W.F. Eijsvoogel

Vestiging Toegoenezen

Uw brief No.910 dd. 2 april 1963

Aan de Voorzitter van de
Raad van Commissarissen der S.M.L.
de Hooggeleerde Heer
Prof. ir. W.F. Eysvoogel
Duivendaal No. 1
W a g e n i n g e n
Nederland.

Van de inhoud van Uw in hoofde genoemd schrijven heb ik zorgvuldig kennis genomen.

Het spijt mij, dat de suggestie in het rapport Witte - Vollema, inzake het management van de Toegoenezen groep geleid heeft tot een in zekere zin wederzijds misverstand.

Wellicht heeft de gekozen redactie daartoe enige aanleiding gegeven.

Het is n.l. niet mijn bedoeling geweest, dat de Stichting Machinale Landbouw belast zou worden met het verantwoordelijk beheer van de plantage Slootwijk en haar opgezetenen.

De gedane suggestie vond haar ontstaan in de wenselijkheid om een rechtstreekse financiering mogelijk te maken uit hoofde van de mening, dat het "Projekt beheer" van het Ministerie van L.V.V. hier te lande niet is ingesteld op de coöperatieve vorm van de Toegoenese gemeenschap.

Naar mij bekend, werd terzake overleg gepleegd door Minister Klompé met de Minister President van Suriname, van welke zijde geen bezwaren hiertegen aanwezig werden geacht.

Integendeel - de Minister President van Suriname was van mening, dat de migratie zo geluidloos mogelijk dient tot stand te komen.

Men werkt -in Nederland- thans aan de oprichting van een coöperatieve vereniging, waarin alle leden van de Toegoenezen worden opgenomen.

Deze Coöperatie krijgt een verantwoordelijk bestuur, dat -voor zover mij bekend- reeds is gekozen.

Het is duidelijk, dat dit bestuur de leiding en het beheer op zich zal nemen.

Tussen dit bestuur en de Nederlandse Regering wordt o.m. de schuldverhouding t.a.v. Nederland vastgelegd.

Sedert enige dagen is de eerste groep -n.l. de kwartiermakers- hier gearriveerd. Enige gesprekken met de leider hiervan gaven mij enig inzicht in de onderlinge gezags verhoudingen binnen de groep.

Aan de hand hiervan vraag ik mij af of een buiten de groep staande leider voor langere duur in deze gemeenschap wel op z'n plaats zal zijn.

Uiteraard kan iemand, die ter plaatse goed bekend is gedurende de aanloop periode nuttig werk verrichten, hetgeen in het kader van hulp verlening door de S.M.L. wordt geregeld. Dit hoeft echter slechts een kwestie van enkele maanden te zijn.

Voor de nodig geoordeelde landbouw-adviezen acht ik de suggestie van de Districts Commissaris van de Commewijne zeer aantrekkelijk, n.l. het benoemen van een advies-commissie, bestaande uit een drietal deskundigen uit omgeving.

Hiertoe zouden in aanmerking komen de Heren:

Dr. ir. Duivemans (adviseur Mariënborg)

de Heer Kloet (eigenaar beheerder citrus plantage
Spieringshoek)

de Heer Smith (direkteur van de landbouwschool Alliance)

Het is hierbij uiteraard de bedoeling, dat in grote lijnen wordt vastgehouden aan het uitgestippelde cultuurplan.

Naast deze advies-commissie, die zich uiteraard slechts zal bemoeien met aangelegenheden van landbouwkundige aard, dient n.m.m. een lichaam te worden gecreëerd, dat in feite toezicht kan uitoefenen op de juiste gang van zaken.

Hiertoe wil ik adviseren, dat door de Nederlandse Regering -eventueel in overleg met de Surinaamse Regering- een raad van toezicht wordt benoemd, eveneens bestaande uit 3 leden, t.a. waarvan ik het zeer belangrijk acht, dat de direkteur van de S.M.L. als voorzitter fungeert.

Daarnaast zouden kunnen worden aangewezen het hoofd van de Landbouw Voorlichting van L.V.V. en de D.C. van het distrikt. Commewijne. De Direkteur van L.V.V. stemt hiermede in.

Het zitting nemen van de Direkteur der Stichting in de raad van Toezicht is in het kader van de hulp verlening een voor de Toegoenezen zeer belangrijke aangelegenheid. N.m.m. zal dit de werkzaamheden van de Direkteur niet belangrijk verzwaren, terwijl de hieruit voortvloeiende nuttige adviezen in de beleidssector een zeer belangrijke steun zullen kunnen vormen voor het welslagen van de Toegoenese migratie.

N.m.m. zal de S.M.L. deze verplichting jegens de Nederlandse Regering moeilijk naast zich neer kunnen leggen.

Ik vertrouw gaarne te mogen aannemen, dat na de hierboven gedane uiteenzetting de Raad van Commissarissen zich zal kunnen verenigen met de in dit kader gestelde vorm van hulp verlening.

Stichting voor de Ontwikkeling van
Machinale Landbouw in Suriname
De Direkteur

L.G. Witte

MEMORANDUM

MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN

VAN: J. S. Vollema
AAN: Di Gen. afw. Zaken W.N.G.

Hierbij een memo inzake mijn telefoongesprek met de heer Witte telefonisch aangehouden

17/4

[Handwritten signature]

Bid K omphos
[Handwritten signature]

226622-15

L. Hillers 17/5
Jaime binnelandse weer
Willems 17/4

telefoongesprek met de heer Witte, directie Machinale Landbouw in Suriname, op 11 april 1963.

...iding van bijgaande brief van de voorzitter
... Commissarissen der S.M.L. heb ik de heer
... gevraagd.
... mij mede terzake reeds van zijn Bestuur te
... en meent dat er een misverstand is gerezer

Hij heeft zijn Bestuur reeds geantwoord en verwacht de geopperde bezwaren uit de weg te hebben geruimd. Hij advisee rustig af te wachten totdat hij deze zaak met zijn Bestuur heeft opgelost. *

Inmiddels, deelde de heer Witte mede, gaat alles tot dusver naar wens. Hij heeft alle medewerking van Bestuur, Evangelische Broedergemeente en Koninklijke Landmacht. De kwartiermakers der Toegoenezen maken een uitstekende indruk. Na een bezoek in gezelschap van bovengenoemde instaties aan Slootwijk zijn gereedschappen aangeschaft en gaar de kwartiermakers onder leiding van een functionaris der S.M.L. aan het werk.

Vorbereidingen zijn getroffen om de groep van de "Willemstad" op te vangen. Zij zullen gelegerd en gevoed worden te Paramaribo en zo spoedig mogelijk per landingsvaartuig van de K.L. naar Slootwijk gebracht worden.

Vanaf de 26e april kan wekelijks een groep van 35 personen worden opgevangen, die dan nachtlogies en ontbijt in Paramaribo krijgen en vervolgens per landingsboot naar Slootwijk vervoerd worden. Het landingsvaartuig kan nl. 35 personen per keer vervoeren. De heer Witte vraagt tijdig telegrafisch bericht over de datum van vertrek van deze groepen van 35 personen.

van: J.B. Vorriema

Aan: Hr. Staatssecretaris

L. Hillen $\frac{1}{2}$ 20/5
* *Jaarve binnelandse weer*
impressie 1/174

Verslag van een telefoongesprek met de heer Witte, directeur van de Stichting Machinale Landbouw in Suriname,
op 11 april 1963.

Naar aanleiding van bijgaande brief van de voorzitter van de Raad van Commissarissen der S.M.L. heb ik de heer Witte om advies gevraagd.

Hij deelde mij mede terzake reeds van zijn Bestuur te hebben vernomen en meent dat er een misverstand is gerezen. Hij heeft zijn Bestuur reeds geantwoord en verwacht de geopperde bezwaren uit de weg te hebben geruimd. Hij adviseert rustig af te wachten totdat hij deze zaak met zijn Bestuur heeft opgelost. *

Inmiddels, deelde de heer Witte mede, gaat alles tot dusver naar wens. Hij heeft alle medewerking van Bestuur, Evangelische Broedergemeente en Koninklijke Landmacht. De kwartiermakers der Toegonezen maken een uitstekende indruk. Na een bezoek in gezelschap van bovengenoemde instanties aan Slootwijk zijn gereedschappen aangeschaft en gaan de kwartiermakers onder leiding van een functionaris der S.M.L. aan het werk.

Vorbereidingen zijn getroffen om de groep van de "Willemstad" op te vangen. Zij zullen gelegerd en gevoed worden te Paramaribo en zo spoedig mogelijk per landingsvaartuig van de K.L. naar Slootwijk gebracht worden.

Vanaf de 26e april kan wekelijks een groep van 35 personen worden opgevangen, die dan nachtlogies en ontbijt in Paramaribo krijgen en vervolgens per landingsboot naar Slootwijk vervoerd worden. Het landingsvaartuig kan nl. 35 personen per keer vervoeren. De heer Witte vraagt tijdig telegrafisch bericht over de datum van vertrek van deze groepen van 35 personen.

*Niet te vergeten
dit enorme project
op zijn beloop laten!*

De heer Witte is van mening, dat indien de gehele Toegoenezengroep van hetzelfde gehalte is als de kwartiermakers, het niet nodig zal zijn een leider gedurende lange re tijd op Slootwijk te stationneren. Na enige maanden zal dan verder met periodieke controle- en voorlichtingsbezoek kunnen worden volstaan. Hij stelt voor een adviescommissie in te stellen, bestaande uit:

- Dr.Ir.Duiveman - adviseur N.H.M.
- Hr.Smith - directeur Landbouwschool Alliar
- Hr.Kloet - ervaren citrusplanter

die de Toegoenese gemeenschap landbouwadviezen kan geven. De directie der S.M.L. kan toezicht blijven uitoefenenen op de gang van zaken.

17-4-1963.

W. H. H. H. H.

van de inmiddels opgerichte Toegoesese coöperatieve
vereniging worden toevertrouwd. Het toezicht op
de handelingen van dit Bestuur zal worden uitge-
oefend door drie commissarissen, waarvan één
Regeringcommissaris te benoemen ~~op vastgesteld~~ ^{door}
de Gouverneur van Suriname en twee uit en door de
leden.

De door Uwe Stichting welwillend aangeboden
en door de Nederlandse Regering met erkentelijk-
heid aenvoarde medewerking aan het Toegoe-
senvestigingsproject draagt dehalve het
karakter van bemiddeling en hulpverlening
bij de uitvoering van het door de Heren Witte en
Nollema opgestelde plan en de financiering
daarvan.

Intussen hebben mij berichten bereikt, dat de
Directie Uwer Stichting reeds op voortvarende en
doeltreffende wijze leiding geeft aan de suc-
cesvolle start van het project. Ik moge U
daarvoor bij dese mijn grote waardering uit-
spreken.

Bespreijds ^{het vorige bericht} worden thans stappen ~~gedaan~~ voor
de overmaking van gelden op de rekening
van Uwe Directie bij de Surinaamse Bank
te Paramaribo, ter bestrijding van reeds
gedone en nog te verwachten uitgaven ten
behoeve van het onderhavige project.

30 | De Hoofsecretaris van Binnenl. Zaken

31/

5

De Voorzitter van de Raad van
Commissarissen van de Stichting voor
de Ontwikkeling van Machinale Landbouw
in Suriname,
Koninginnegracht 66,
's-GRAVENHAGE.

APZ/WNG

GS 13697/36099

31 mei 1963

Toegoezenvestiging
Slootwijk-Suriname.

In antwoord op Uw brief no.904 van 4 april j.l. en mede naar aanleiding van de aan U gerichte brief no.54 dd. 13 april j.l. van de directeur Uwer Stichting, handelend over hetzelfde onderwerp, waarvan een doorslag te mijner kennis werd gebracht, deel ik U het volgende mede.

Met de uiteenzettingen van de Heer Witte kan ik mij zeer wel verenigen. Inderdaad zal het verantwoordelijk beheer van het, aan de Toegoezen-gemeenschap toe te wijzen gedeelte van de plantage Slootwijk aan het Bestuur van de inmiddels opgerichte Toegoezene coöperatieve vereniging worden toevertrouwd. Het toezicht op de handelingen van dit Bestuur zal worden uitgeoefend door drie commissarissen, waarvan één Regeringscommissaris te benoemen door de Gouverneur van Suriname en twee uit en door de leden.

De door Uw Stichting welwillend aangeboden en door de Nederlandse Regering met erkentelijkheid aanvaarde medewerking aan het Toegoezenvestigingsproject draagt derhalve het karakter van bemiddeling en hulpverlening bij de uitvoering van het door de Heren Witte en Vollema opgestelde plan en de financiering daarvan.

Intussen hebben mij berichten bereikt, dat de Directie Uwer Stichting reeds op voortvarende en doeltreffende wijze leiding geeft aan de succesvolle start van het project. Ik moge U daarvoor bij deze mijn oprechte waardering uitspreken.

Dezerzijds wordt thans het nodige verricht voor de overmaking van gelden op de rekening van Uwe Directie bij de Surinaamse Bank te Paramaribo, ter bestrijding van reeds gedane en nog te verwachten uitgaven ten behoeve van het onderhavige project.

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken,

w.g. Th.H.Bot